

УДК 342.951:351.765:636.705/06

Турська В.О.,

аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ УТРИМАННЯ
ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ СОБАК ТА СОБАК, ЩО ВИЗНАНІ
НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДПОВІДНО ДО ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Статтю присвячено дослідженню питань державного утримання потенційно небезпечних собак відповідно до чинного законодавства, визначенню поняття «джерело підвищеної небезпеки», а також вивченню питання утримання у населеному пункті потенційно небезпечних собак та собак, визнаних небезпечними. Обґрунтовується необхідність посилення обмежень щодо отримання права володіння зазначеними породами собак.

Ключові слова: *собаки, що визнані небезпечними, джерело підвищеної небезпеки, потенційно небезпечні собаки, адаптованість собаки в умовах населеного пункту.*

Стаття посвячена дослідженню питань державного регулювання в сфері содержания потенційно небезпечних собак згідно з чинним законодавством, визначенню поняття «джерело підвищеної небезпеки», а також вивченню питання утримання у населеному пункті потенційно небезпечних собак та собак, визнаних небезпечними. Обґрунтована необхідність посилення обмежень щодо отримання права володіння зазначеними породами собак.

Ключевые слова: *собаки, признанные опасными, источник повышенной опасности, потенциально опасные собаки, адаптированность собаки в условиях населенного пункта.*

The article is devoted to the investigation of issues of state regulation in the sphere of maintenance of potentially dangerous dogs in accordance with current legislation, the establishment of the concept of «source of increased danger», as well as the investigation of the question of maintenance in the locality of potentially dangerous dogs and dangerous dogs and dogs that are hazardous. The conclusion is done about the absence of a normal legislative regulation in the area of content potentially dangerous dogs and the necessity to strengthen restrictions on obtaining the right of ownership of these breeds of dogs.

Keywords: *dogs deemed dangerous, source of increased danger, potentially dangerous dog, the dog's adaptability in terms of settlement.*

Актуальність проблематики. Гострою та болісною в Україні є проблема утримання небезпечних собак бійцівських, сторожових, службових порід, що відповідає критеріям, наявність яких визначає підвищену небезпеку тієї чи іншої діяльності. Специфічні (шкідливі) якості собак окремих порід обумовлені їх природними особливостями – високим ступенем агресивності, фізичною силою, витривалістю, низьким больовим порогом та ін. Шкідливість вищезазначених домашніх тварин збільшується при спеціальній підготовці, в результаті якої зростає ступінь їх агресивності по відношенню до людини, а поведінка коригується таким чином, щоб найбільш ефективно (з точки зору власника) використовувати їх природні (генетичні) особливості.

Ступінь наукової розробки. Дослідженням зазначеної проблематики у контексті відшкодування шкоди завданої тваринами, як джерелом підвищеної небезпеки займалися вчені-цивілісти, а саме: А.М. Красовська, Г.Л. Крушельницька, О.А. Устименко та ін. Однак, зазначена проблематика не має достатнього дослідження щодо державного регулювання утримання таких тварин.

Мета статті полягає в дослідженні та теоретико-правовому аналізі законодавства у сфері утримання потенційно небезпечних собак.

Виклад матеріалу. Стаття 1187 ЦК України, визнає джерелом підвищеної небезпеки утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює [1].

Підвищена небезпека окремих тварин обумовлена тим, що вони володіють специфічними фізичними якостями (великі розміри, хижацькі інстинкти), природними властивостями (гострі ікла, кігті, люті), пристосовані до захисту. При цьому поведінка тварини не може повністю контролюватися людиною, оскільки її існування як складного біологічного об'єкта повністю відповідає природним законам біології, а поведінка обумовлено різноманітними природними рефlekсами та інстинктами. Необхідно визнати, що собаки потенційно небезпечних порід потенційно, відносяться до джерел підвищеної небезпеки, а їх утримання є діяльністю, що створює підвищену небезпеку для оточуючих. Людина володіє обмеженою можливістю впливати на поведінку тварин. Поведінка тварин не може перебувати під абсолютним контролем людини. Шкідливість тварини визначається тим, що вона як представник живої природи володіє природними особливостями, а її поведінка підкоряється законам біології, що створює об'єктивну підвищену небезпеку заповідання шкоди оточуючим.

З метою уніфікації підходів до розроблення органами місцевого самоврядування правил утримання домашніх тварин у населених пунктах відповідно до законів України «Про благоустрій населених пунктів» та «Про захист тварин від жорстокого поводження» затверджено Методичні рекомендації з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах [2]. Доведення зазначеного наказу до відома державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, м. Києві, Державної екологічної інспекції, Державних екологічних інспекцій в областях, м. Києві, обласних, Київської міської державної адміністрації для ознайомлення та використання у роботі покладено на відділ охорони та збереження тваринного світу Департаменту біотичних ресурсів та екомережі. Контроль за виконанням цього наказу покладається на заступника міністра охорони навколишнього природного середовища.

В зазначених методичних рекомендаціях містяться поради стосовно обмеження щодо утримання у населеному пункті потенційно небезпечних собак та собак, визнаних небезпечними. Відповідно до зазначених методичних рекомендацій потенційно небезпечні собаки – це собаки, які належать до порід собак, визнаних потенційно небезпечними, а також особини, які мають фенотипічні ознаки цих порід. Службові собаки та собаки бійцівських порід є джерелом підвищеної небезпеки. Перелік таких порід наводиться у додатку (Акіта-іну, американський бульдог, американський стафордширський тер'єр, англійський мастиф, аргентинський дог, бельгійська вівчарка, бернський зенненхунд, бордоський дог, бразильська філа, бульмастиф, бультер'єр, доберман, кавказька вівчарка, кане корсо, мастіно неаполетано, московська сторожова, німецька вівчарка, німецький дог, перо преса канаріо, південноруська вівчарка, пітбультер'єр, різеншнауцер, родезійський ріджбек, ротвейлер, середньоазіатська вівчарка, тосаїну, чорний тер'єр, німецький боксер, фокстер'єр, ягтер'єр німецький, метиси вищезазначених порід з явними фенотипічними ознаками).

Відповідно до зазначених рекомендацій, собаки, що визнані небезпечними – це собаки, які вже проявили неспровоковану агресію до людей і тварин, що підтверджено відповідним протоколом (актом), складеним з дотриманням вимог законодавства України. Правила утримання домашніх тварин розробляються на основі вищезазначених методичних рекомендацій органами місцевого самоврядування в населених пунктах відповідно до ЗУ «Про благоустрій населених пунктів», «Про захист тварин від жорстокого поводження» та «Про місцеве самоврядування в Україні».

Важливою характеристикою поведження собаки є її адаптованість в умовах населеного пункту, в т.ч. собак потенційно небезпечних порід. Відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, адаптованість собаки в умовах населеного пункту – це перевірка мінімально необхідного переліку навичок, виконання яких дозволяє визначити стан нервової системи собаки, його керованість, ступінь безпеки собаки по відношенню до його власника й оточення, а також наявність у самого власника навичок керування собакою – визначається шляхом тестування за встановленою програмою. Ця процедура передбачається окремо в кожному населеному пункті органами місцевого самоврядування.

Також доцільно зазначати, що відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, придбання порід собак, які визнано потенційно небезпечними дозволяється лише особам, які досягли 18-річного віку та пройшли спеціальне навчання у кінологічних організаціях. Особи, яким дозволено утримувати собак, визнаних потенційно небезпечними, повинні обов'язково бути членами кінологічних клубів та об'єднань і мати рекомендації від цих організацій.

Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» зазначає, що супроводжувати домашню тварину може особа, яка досягла 14-річного віку та забороняє залишати їх без нагляду. При цьому нічого не згадується про супроводження собак, віднесених до порід, що становлять потенційну небезпеку.

Якщо вести мову про відшкодування шкоди, нанесеної потенційно небезпечними собаками, то слід визнати правильним посилання на ст.1187 ЦК під час задоволення позовних вимог про відшкодування шкоди, заявлених особами, які постраждали від службових собак і собак бійцівських порід, оскільки їх утримання визначено законодавцем як джерело підвищеної небезпеки (порядок їх утримання визначено законами). Відповідальність за порушення правил тримання собак і котів встановлена ст.154 КУпАП, а правила утримання домашніх тварин відповідно до вимог ст. 9 ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» встановлюються органами місцевого самоврядування.

У разі виникнення сумнівів щодо питання, чи є собака службовим або його порода бійцівською, у випадках, коли ці обставини мають значення для правильного вирішення справи, слід звертатися за відповідним роз'ясненням до фахівців у порядку, визначеному процесуальними нормами. Необхідно врахувати, що інші домашні тварини не визнаються такими, що створюють підвищену небезпеку [3].

Однак, незважаючи на настання відповідальності та обов'язок відшкодування шкоди, більшість власників тварин нехтують правилами їх утримання. Останнім часом вражає кількість повідомлень про випадки нападів тварин, які стають причиною тілесних ушкоджень у людей, а іноді й смерті. Така ситуація виникла через низку факторів. Більшість власників, навіть якщо їхня тварина завдала шкоди здоров'ю людини, несуть лише адміністративну відповідальність. Так, ст. 154 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення порядку утримання собак та котів [4]. Розмір штрафу, передбаченого зазначеною статтею, не відповідає характеру завданої шкоди, а Кримінальний кодекс України взагалі не містить статті за порушення порядку утримання тварин.

Нехтування власниками тварин правилами їхнього утримання здебільшого обумовлено тим, що відповідно до ст. 9 ЗУ «Про захист тварин від жорстокого

поводження» правила утримання домашніх тварин установлюються органами місцевого самоврядування [5]. На практиці ж це означає, що далеко не в усіх населених пунктах взагалі існують правила утримання тварин. Існуючі ж правила зазвичай не передбачають всього комплексу заходів, пов'язаних з утриманням, реєстрацією, порядком виходу тварин, проходження тестування за встановленими програмами та ін.

Затвердження місцевими органами влади правил утримання тварин взагалі представляється недоцільним, адже призводить до того, що на різних територіях країни діють різні правила. Незрозуміло як має діяти власник, який приїздить з твариною до іншого міста з іншими правилами утримання; чи можуть його одразу на в'їзді до нового населеного пункту притягнути до відповідальності за порушення правил, які можуть суттєво відрізнятися від тих, які діють у місті реєстрації тварини.

Ще однією законодавчою прогалиною у регулюванні утримання потенційно небезпечних собак є відсутність обов'язкової реєстрації тварин, що дає можливість власнику відмовитися від тварини, у випадку вчинення нею акту агресії проти людини або іншої тварини, та таким чином уникнути відповідальності [6].

З огляду на вищенаведене, абсолютно доречні зміни було запропоновано внести до ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» народним депутатом України Зозулею Р.П. (посв. № 268) проектом ЗУ «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питання поводження з собаками потенційно небезпечних порід». Пропонується ввести у ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» серед інших такі зміни та доповнення: 1) у ст. 9 частину 1 доповнити абзацами такого змісту:

«zareєструвати собаку та пройти процедуру електронної ідентифікації (чіпування) у місцевому органі виконавчої влади чи в уповноважених на це установах, підприємстві, організації;

пройти процедуру обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам (для власників деяких порід собак). Порядок та перелік порід собак, власники яких зобов'язані пройти процедуру обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам визначається Кабінетом Міністрів України;».

Тут варто зазначити, що однією з особливостей правового регулювання відшкодування шкоди завданої тваринами є законодавче закріплення обов'язкового страхування цього виду цивільно-правової відповідальності. Однак, враховуючи, що найбільш розповсюдженими носіями завдання шкоди є собаки, нормативно закріплене обов'язкове страхування від шкоди завданої лише цими тваринами. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» [7] закріплюються умови, порядок страхування та проведення страхових виплат внаслідок настання страхового випадку.

Також зазначеним проектом закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питання поводження з собаками потенційно небезпечних порід», пропонується ввести у ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» ст. 9-1 «Особливості утримання собак, породи яких визнані потенційно небезпечними, та собак визнаних небезпечними» та викласти її у такій редакції: Власник потенційно небезпечної породи собаки чи собаки, визнаної небезпечною, зобов'язаний: zareєструвати собаку та пройти процедуру електронної

ідентифікації (чіпування) у місцевому органі виконавчої влади чи в уповноважених на це установах, підприємстві, організації; підтвердити адаптованість собаки в умовах населеного пункту, шляхом тестування за визначеною програмою; пройти процедуру обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, згідно вимог чинного законодавства; виводити собаку за межі квартири, території подвір'я, організацій, підприємств тощо на короткому повідку (не більше 1,2 м) з наявними ідентифікуючими позначками на ошийнику та в наморднику.

Забороняється здійснювати супровід собак потенційно небезпечних порід та які визнані небезпечними громадянам: що не мають свідоцтва про проходження спеціального навчання; що не мають медичного висновку про відсутність протипоказань, пов'язаних з психічним захворюванням, алкоголізмом, наркоманією або токсикоманією; що є неповнолітніми або визнаними судом у встановленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними.

Також вищезазначеним проектом пропонується ст. 12 ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» доповнити частиною 4 такого змісту: «Собаки потенційно небезпечних порід не можуть знаходитися у власності або на іншому речовому праві у осіб: що не мають медичного висновку про відсутність протипоказань, пов'язаних з психічним захворюванням, алкоголізмом наркоманією або токсикоманією; визнаних судом в установленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними».

Статтю 13 доповнити частинами 5-6 такого змісту: «Угоди, предметом яких є собаки потенційно небезпечних порід, здійснюються в простій письмовій формі.

Заборонено відчуження (продаж, дарування, міна та ін.) собак потенційно небезпечних порід громадянам: молодше 18 років; що не має свідоцтва (посвідчення, довідки) про проходженні в кінологічних центрах (клубах) спеціального навчання що забезпечує безпечно для інших тварин і громадян поводження з цими тваринами; що не має медичного висновку про відсутність протипоказань, пов'язаних з психічним захворюванням, алкоголізмом, наркоманією або токсикоманією для здійснення поводження з собаками потенційно небезпечних порід; визнаним судом в установленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними».

Висновки. Для врегулювання проблеми утримання собак потенційно небезпечних порід, необхідно внести вищезазначені зміни до ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження», а також передбачити в Кримінальному кодексі України відповідальність за порушення правил утримання тварин, а санкції у Кодексі України про адміністративні правопорушення – збільшити. Також вважається доцільним передати Кабінету Міністрів України функцію розробки єдиних загальнодержавних правил утримання тварин, із визначенням та деталізацією особливостей утримання потенційно небезпечних собак. Усі вищенаведені заходи та пропозиції спрямовані на зниження ймовірності заподіяння шкоди та сприятимуть захисту прав та інтересів потерпілих від зазначених тварин.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України: затверджений Законом України від 16.01.2003 № 435-IV (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 44. – Ст. 356.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 02.06.2009 № 264: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/document/view/id/2624/>. <http://luchghizni.org/index.php/vaghnaia-informacia/zakonodatelstvo/94-pravilaso>
3. Шкода й компенсація : Закон і бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zib.com.ua/ua/9454>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – 296с.

5. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – 27. – Ст. 230.
6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за порушення правил утримання тварин»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GF6Z400B.html
7. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам: Постанова від 9 липня 2002 р./ Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2002. – № 28. – Ст. 1321

УДК 342.98:35.08(477)

Фоміч Г.В.,

доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВІ ПРОЦЕДУРИ ЩОДО ПРОСУВАННЯ ПО ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Стаття присвячена розгляду правових процедур щодо просування по державній службі. Дослідження проведено на основі розгляду нормативно-правових актів, які регулюють просування по державній службі службовця. Розглянуті процедури просування за стадіями.

Ключові слова: державна служба, просування, за рангами, стажування, кадровий резерв.

Статья посвящена рассмотрению правовых процедур продвижения по государственной службе. Исследование проведено на основании рассмотрения нормативно-правовых актов, которые регулируют продвижение по государственной службе служащего. Рассмотрены процедуры продвижения по стадиям.

Ключевые слова: государственная служба, продвижение, продвижение по рангам, стажировка, кадровый резерв.

The article is devoted to the promotion of legal procedures for the public service. The study was conducted on the basis of review of legal acts that regulate the promotion of public service employee. We consider the procedure for the promotion stage.

Keywords: public service, promotion, promotion through the ranks, training, personnel reserve.

Актуальність проблематики. Просування по державній службі, є важливим елементом структури службової кар'єри у широкому розумінні. Просування за званнями (рангами, чинами, класами) є істотною особливістю формування кар'єри на державній службі. Це дає можливість службовцям отримати більш високе звання і, відповідно, підвищене грошове утримання. На сьогоднішній день, відбувається реформування законодавства про державну службу, що тягне за собою певні питання, які не були врегульовані Законом України «Про Державну службу» 1993 року., але залишаються актуальними й на сьогоднішній день. У зв'язку з тим, що невдовзі має вступити в силу новий закон «Про Державну службу» актуальність дослідження відповідних проблем є надзвичайно високою. Тому, аналіз нормативно—правових актів, та розгляд процедур щодо просування по державній службі, являє собою актуальну тему для вивчення та аналізу законодавства.

Ступінь наукової розробки. Цьому питанню приділялася певна увага такими науковцями, як В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, Д.Н. Бахрах, Ю.П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, С.Д. Дубенко, М.І. Іншин, Н.Р. Нижник, І.Б. Коліушко, В.М. Манохін, А.Ф. Ноздрачов, І.М. Пахомов, Ю.Н. Старілов, В.П. Тимошук, А.М. Школик та ін.

Метою статті є дослідження процедур щодо просування по державній службі в Україні. Дослідження проведено на основі аналізу нормативно-правових актів.

Виклад матеріалу Досліджуючи питання просування по державній службі, слід зазначити, що у теорії адміністративного права прийнято вважати, що воно здійснюється по службі відповідно до Закону України «Про державну службу» [1]: 1)